

Η ΣΙΔΕΡΗ ΜΑΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2015 - ΙΛΛΥΡΙΑΣ 6-10, 113 63 ΑΘΗΝΑ - ΤΗΛ.: 210 88.31.766, ΦΥΛΛΟ 76°

Χωριανικά Ανταμώματα στην Αθήνα...

Κοπή ετήσιας πίτας της Αδελφότητας

Στις 15 Φεβρουαρίου 2015, Κυριακή μεσημέρι, μαζευτήκαμε όσοι και όσες καταφέραμε να βρεθούμε, στην ταβέρνα του Θωμά για την κοπή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας μας. Αν και το κλίμα ήταν πολύ βαρύ, λόγω των πολλών απωλειών, τα καταφέραμε και φέτος. Ανταλλάξαμε ευχές και χρόνια πολλά. Η ευχή που όμως επικρατούσε ήταν: Και του χρόνου να μη λείψει κανείς!

Φέτος την πίτα έκοψε η Χρυσούλα, κόρη του πρωτεργάτη της Αδελφότητάς μας του αλησμόνητου Βασίλη Κιούρου. Το φλουρί κέρδισε η Μαρία Λίτσιου, πεθερά της Λένας Κώστα Πάντου.

Επίσης δώρα – τάπερ προσέφερε η Εύα Βασίλη Σπυροπούλου, τα οποία μπήκαν σε κλήρωση. Την ευχαριστούμε πολύ.

...και στη Σίδερη

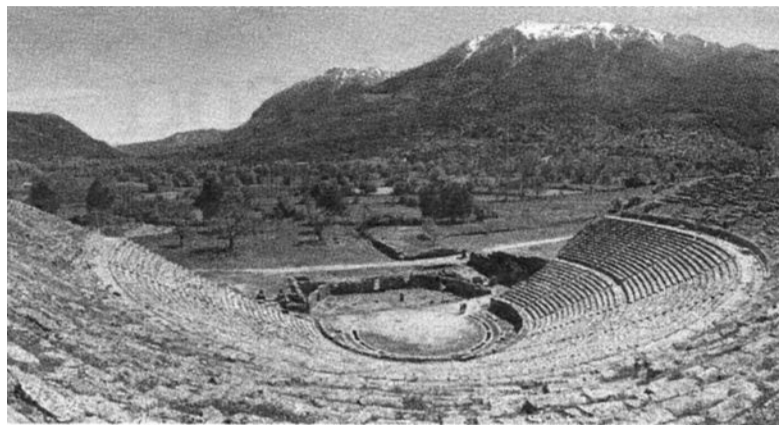
Κοπή ετήσιας πίτας του Συλλόγου

Φέτος το αντάμωμα για την κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας του Συλλόγου ήταν δύο σε ένα. Οι εκλογές του Γενάρη μας έφεραν λίγο πίσω και ανταμώσαμε απόκριες στις 15 Φλεβάρη. Κανέναν δεν ενόχλησε. Ευκαιρία για διπλές ευχές. Σταθερός ο παπά Χρήστος μας, ευλόγησε την κοφτόπιτα που κάθε χρόνο φέρνει η Ειρήνη Μακρή και τις δύο μεγάλες πίτες που χαίρονται να προσφέρουν ο Βασίλης Κώτσης από τον φούρνο του και ο Θέμης Λιανός από το ζαχαροπλαστείο του. Ο Σύλλογος στο πνεύμα των καιρών συντονισμένος, φρόντισε να έχει ως δώρο για τους 2 τυχερούς των φλουριών δύο δωροεπιταγές για ψώνια. Η πρώτη για το κατάστημα του Ξένου στην Ηγουμενίτσα που είναι γαμπρός χωριανής μας, της Φωτεινής του Λάζου Φίλιου, και η δεύτερη για το κατάστημα της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών στο Φιλιάτι. Τα φλουριά τα βρήκαν φέτος δύο μικρά παιδιά και πολύ το χαρήκαμε! Να είναι έτσι τυχερά σε όλη τους τη ζωή! Η Λενίτσα Μητσέλου, εγγονή του Λευτέρη Φίλιου, πού πάντα είναι παρούσα στις εκδηλώσεις του Συλλόγου και την έχουμε δεξί χέρι και η Άλκηστη Φίλιου, κόρη του Λάκη και της Λύδιας. Ήπιαμε τον καφέ μας, μοιραστήκαμε τις πίτες που φέραμε, τα γλυκά μας, τα ποτά μας και ευχηθήκαμε να είμαστε όλοι καλά και του χρόνου. Διακινήσαμε και το ημερολόγιό μας που φέτος ήταν διαφορετικό. Αποτυπώσαμε διάφορα σημεία του χωριού σε ξύλο, που έγιναν διαχρονικά καδράκια και άρεσαν σε όλους.

Η επόμενη αντάμωση θα είναι περίπου τέλος Μάη για τη Γενική Συνέλευση και τις εκλογές του Συλλόγου. Εντάξει όλοι οι παλιοί είμαστε διαθέσιμοι για να προσφέρουμε από τη θέση του συμβουλίου, αλλά χρειαζόμαστε συμμετοχή με νέες παρουσίες, για ανανέωση και για να αποφύγουμε την πιθανότητα... να μας βαρεθεί ο κόσμος μας.

Βαξιοβάνου Ευανθία

ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΔΩΔΩΝΗΣ ΑΝΑΣΤΥΛΩΝΕΤΑΙ ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ

Τη συμβολική λειτουργία του αρχαίου θεάτρου της Δωδώνης με μια παράσταση και την έναρξη της αναστήλωσης του γεφυριού της Πλάκας στα Τζουμέρκα ανακοίνωσε ο αν. υπουργός Πολιτισμού Νίκος Ξυδάκης κατά την πρόσφατη περιοδεία του σε μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους της Ηπείρου.

Για το θέατρο της Δωδώνης τόνισε ότι ο φάκελος για την ένταξη του θεάτρου στον κατάλογο με τα αντίστοιχα μνημεία της UNESCO είναι έτοιμος και θα προωθηθεί, ενώ για το γεφύρι της Πλάκας εντός του καλοκαιριού θα ξεκινήσει η αναστύλωσή του.

ΕΝΑ ΜΕΤΑΚΑΤΟΧΙΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΣΤΗ ΣΙΔΕΡΗ

Το χωριό μας η ΣΙΔΕΡΗ κι οι Σιδερίτες κάτοικοί του κατά την περίοδο του πολέμου του 1940 και της κατοχής με την Εθνική Αντίσταση 1943-45, ζήσαμε έντονα ο καθένας μας πολλές δύσκολες καταστάσεις και γεγονότα, τόσο σε ατομικό και οικογενειακό επίπεδο, όσο και σε συλλογικό-χωριανικό, τα οποία καταγράψαμε μέσα μας και τα κουβαλάμε στη μνήμη μας κι αρεσκομάστε να τα αναπολούμε πότε-πότε και να τα διηγούμαστε με καμάρι τις περισσότερες φορές.

Ένα από τα πολλά, που έχω ζήσει ως παιδί δέκα με δεκαπέντε χρόνων και τα διατηρώ άσβεστα σαν κάτι πολύτιμο μέσα στη μνήμη μου, θα διηγηθώ απ' τις στήλες της «ΣΙΔΕΡΗΣ ΜΑΣ» για να τα διαβάσουν Σιδερίτες και φίλοι της Σίδερης κι αναπολώντας οι παλιοί να ξαναζήσουν νοερά παρόμοιες καταστάσεις και γεγονότα, αλλά και να μάθουν οι νεότεροι ποια των παππούδων και γιαγιάδων είναι απόγονοι, αλλά και να διδαχθούν απ' τη στάση τους και τη συμπεριφορά τους.

Αφορμή για την καταγραφή αυτού του συγκεκριμένου γεγονότος αποτέλεσε ο πρόσφατος θάνατος κι ο ενταφιασμός στο «Κουλούρι» της Σίδερης του Παναγιώτη Παπασταύρου, ο οποίος υπήρξε ένα από τα ενεργά μέλη εκείνης της γενιάς κι άθελά του δημιουργός αυτού του επεισοδίου.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ. 3

ΕΝΙΣΧΥΣΤΕ ΤΗΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ EUROBANK
0026-0062-19-0102348262
IBAN-GR7502600620000190102348262

Σας ενημερώνουμε ότι την εφημερίδα μας μπορείτε πλέον να τη διαβάζετε και σε ηλεκτρονική μορφή στη διεύθυνση:
www.siderigr.com. Επίσης έχετε τη δυνατότητα να στέλνετε e-mail στη διεύθυνση info@siderigr.com

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ- ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΓΧΩΡΙΑΝΩΝ ΜΑΣ

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

-Πρόσφατα βαπτίσθηκε στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Αρτέμιδας (Λούτσας) η κόρη του Μάρκου και της Αγγελικής Μάινα κι εγγονή του Δοάτου (Αηδόνη) και της Μαρίας Τσάτσα, στην οποία δόθηκε απ' το νουνό της το όνομα Δονατέλα.
 - Στον Ιερό Ναό Αγίας Μαρίας στον Κάλαμο Αττικής οι βαπτίσεις των κοριτσιών α) του Νίκου και της Ευαγγελίας Φίλιου και β) του Θαάση και της Τζίνας (Ευγενίας) Γιαννοπούλου κι εγγονών του Κώστα και της Ρούλας Φίλιου, στις οποίες οι νονοί και οι νονές χάρισαν αντίστοιχα τα ονόματα Κωνσταντίνα και Μαρία.
 «Η ΣΙΔΕΡΗ ΜΑΣ» εύχεται να ζήσουν οι νεοφώτιστες και μεγαλώνοντας να μην ξεχάσουν τη Σιδερίτικη καταγωγή τους.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Στις 2 του Μάρτη 2015 ύστερα από πολύχρονη δοκιμασία με την υγεία του, έκλεισε ια πάντα τα μάτια του, μέσα στο σπίτι του στη Σίδηρη, ο Νικόλας Παπασταύρος, κάτω από τις φροντίδες και περιποιήσεις της λατρευτής του Ευθυμίας και των παιδιών του Κικίς και Θολόη.
 Η κηδεία του έγινε την επομένη στο Κουλούρι του Αϊ-Γιάννη μας, με την παρουσία όλων των χωριανών και πλήθους κόσμου από τα γύρω χωριά, όπου εκτιμούνταν περίσσια για την καλο-

σύνη και το ήθος του.

Το Νικόλα μας αποχαιρέτησε από μέρους όλων ο Δάσκαλος και παιδικός του φίλος Τάκης Στραβέλης, ο οποίος, ανάμεσα στα άλλα, είπε και τα πιο κάτω λόγια:
 «...Γι' αυτό, Νικόλα, το πέρασμά σου απ' τη ζωή υπήρξε γόνιμο και δημιουργικό, τόσο σε οικογενειακό όσο και σε χωριανικό και γενικότερα ανθρώπινο επίπεδο. Στη διάρκεια που δραστηριοποιήσουν στο χωριό παράλληλα με τις γεωργικές σου ενασχολήσεις, ενδιαφέρθηκες για τα κοινά του χωριού κι αναλαμβάνοντας πρόεδρος να το διοικήσεις με εξαιρετική επιτυχία και να λύσεις αρκετά από τα προβλήματά του. Ακόμη για κάμποσα χρόνια λειτούργησες το μαγαζί του χωριού κι ήταν κι αυτό μια προσφορά σημαντική στο να σταθεί όρθιο και ζωντανό το χωριό μας...
 ...Εμείς τα συντρόφια σου Νικόλα θα σε διατηρούμε στη μνήμη μας και δεν θα σε ξεχάσουμε ποτέ όσο θα ζούμε σαν το λεβέντη μας Νικόλα, τον άξιο και δυνατό βοηθό και συμπαραστάτη σε κάθε αδύναμο χωριανό και πάνω απ' όλα τον καλό τραγουδιστή στις όμορφες ανθρώπινες γιορταστικές μας εκδηλώσεις και παρέες.
 Ας είναι ανάλαφρο το χώμα του «Κουλουριού» που σε λίγο θα σε σκεπάσει. Ωρα καλή σου Νικόλα!».

ΤΑΞΙΔΕΨΕ...

Στις 5/2/2015 και μετά από τρία χρόνια ταλαιπωρίας, παλεύοντας με τον καρκίνο, ταξίδεψε η ΟΥΡΑΝΙΑ ΣΩΤΗΡΙΟΥ. Το παράξενο όμως ήταν ότι κάθε φορά μετά από πολύ άσχημες και επώδυνες παρενέργειες από τις θεραπείες της, έβρινε νικητής και ξεκίναγε την επόμενη μέρα σαν να μην έγινε τίποτα κακό και ποτέ. Με θάρρος, χιούμορ και τόλμη, μας στεκόταν στα προβλήματα και στις ζωές μας, έδινε χαρά στα εγγονάκια της και ρούφαγε τη ζωή με αρχοντιά, ενέργεια και αξιοπρέπεια. Μέχρι το μοιραίο βράδυ μας ξεγέλασε όλους μας έλεγε. Θα το ξεπεράσω και αυτή τη φορά.

Το συγκλονιστικό δεν ήταν η ζωή της όλα αυτά τα χρόνια και πόσο γενναία στάθηκε στις δυσκολίες της που όλοι σχεδόν ξέρετε, όσο τα τελευταία δύο 24ωρα όλη η οικογένεια «Σωτηρίου-Γκόγκου» έζησε τον θάνατό της, μας έδωσε ένα μάθημα ζωής και θανάτου. Έζησε ακόμη και τον θάνατό της, την ακούσαμε να δίνει συμβουλές, αγάπη, στοργή και θάρρος σε όλους μας ξεχωριστά.
 Στις καρδιές και στο μυαλό μας θα αντηχούν οι λέξεις της. Δεν υπάρχουν λόγια γι' αυτή τη γυναίκα, η πορεία της μέχρι τέλους έδειξε πόσο ΞΕΧΩΡΙΣΤΟΣ άνθρωπος ήταν.
 Η μητέρα μας ήταν και είναι τα πάντα για μας. Ο πόνος αβάσταχτος, η καρδιά μας ψήλωσε από υπερηφάνεια που μας γέννησε, κενό μεγάλο η ψυχή μας σε μια συνεχή επαγρύπνηση πότε θα έρθει στα όνειρά μας και λαχτάρα ότι κάποια μέρα θα τη συναντήσουμε ξανά στο παραδεισένιο της ταξίδι...
 Σας αγαπάω όλους! Έτσι μας χαιρέτησε και τα χέρια ψηλά. Και εμείς Μαμάκα μας...

Δέσποινα – Βίκη – Κωνσταντίνα

Για τη φίλη μου την Ουρανία

Ήμασταν δεκαέξι χρονών, αγαπημένη μου φιλενάδα, όταν καλοκαίρι βρεθήκαμε στο χωριό. Τότε γνωριστήκαμε και δεθήκαμε με φιλία δυνατή. Μεγαλώσαμε, παντρευτήκαμε, γίναμε μανάδες, γίναμε γιαγιάδες και η φίλη μας σταθερή και δυνατή, μέχρι πριν από λίγους μήνες που εσύ έφυγες για άλλους τόπους, πέρα από εδώ.
 Ουρανία ου, το πέρασμά σου από τούτη τη ζωή υπήρξε συνταρακτικό! Όποιος σε γνώριζε δεν μπορούσε να μην σε αγαπήσει, να μη σε θαυμάσει. Θαύμαζε τη θέληση και τη δύναμη να ξεπερνάς όλες τις δυσκολίες και όλες τις κακίες (γιατί υπάρχουν και αυτές για όλους) Στεκόσουν μόνο στην αγάπη και στην κατανόηση!
 Όρθια πέρασες όλη σου τη ζωή και όρθια έφυγες γεμάτη ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ. Κανείς από όσους αγαπήσες και σε αγαπήσαν δεν θα σε λησμονήσει.
 Σε αγαπώ και σε φιλώ

Αθανασούλα Τσιούλη – Κιουβρέκη

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΤΗΣ 25ης ΓΕΝΑΡΗ 2015

Κατά τις πρόσφατες εκλογές για την ανάδειξη νέας Βουλής, στο χωριό μας και στη Θεσπρωτία είχαμε τα ακόλουθα αποτελέσματα.

Α' Στο εκλογικό τμήμα Σίδηρης
 Εγγεγραμμένοι 154 - Ψήφισαν 78
 Έλαβαν

ΣΥΡΙΖΑ.....	43
ΝΔ.....	13
ΠΑΣΟΚ.....	5
ΚΚΕ.....	8
ΠΟΤΑΜΙ.....	3
ΑΝΕΞ. ΕΛΛΗΝΕΣ.....	2
ΚΙΔΗΣΟ.....	1
ΑΝΤΑΡΣΥΑ.....	1

Β' Στο νομό Θεσπρωτίας
 Εγγεγραμμένοι 61.905 - Ψήφισαν 31.825
 Έλαβαν

ΝΔ.....	37,01%
ΣΥΡΙΖΑ.....	35,90%
ΠΑΣΟΚ.....	5,16%
ΠΟΤΑΜΙ.....	4,31%
ΚΚΕ.....	3,76%
ΑΝ. ΕΛΛ.....	3,19%

Στη Βουλή που προέκυψε από αυτές τις εκλογές η Θεσπρωτία εκπροσωπείται, μετά από 11 χρόνια, και πάλι από δύο βουλευτές: τον **Μάριο Κάτση** του ΣΥΡΙΖΑ από τον Άγιο Βλάση και τον **Βασίλη Γιόγιακα** της ΝΔ, από τον Άγιο Νικόλαο Φιλιατών, ιατρό καρδιολόγο στο επάγγελμα.

ΜΙΑ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΗ ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΡΙΑ

Η **Φαίη (Φωτεινή) Σωτηρίου**, αθλήτρια του ΓΣ ΠΡΩΤΕΑΣ Ηγουμενίτσας, Σιδερίτισσα, κόρη του Θανάση (Νάσιου) και της Ειρήνης Λάγκαρη, κι εγγονή του αθλησμόνητου Κόνα και του Σωτήρη Λάγκαρη, έλαβε την πρώτη θέση στα 200 μ. κορασίδων, κατά την 9η ΔΩΔΩΝΑΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΙΒΟΥ που οργάνωσε η ΕΚΑ ΔΩΔΩΝΗ. Ακόμη προκρίθηκε και πήρε μέρος στην τελική φάση του Πανελληνίου πρωταθλήματος, που έγινε στην Αθήνα και κατετάγη 6η.
 Τη συγχαίρουμε και της ευχόμαστε πάντα να έχει διακρίσεις και πρωτίες. Μπράβο Φαίη! Μας κάνεις περήφανους.

Η ΣΙΔΕΡΗ ΜΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΣΙΔΕΡΙΤΩΝ
 ΙΛΛΥΡΙΑΣ 6-10, 113 63 ΑΘΗΝΑ
 ΤΗΛ.: 210 88.31.766
 info@siderigr.com

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ 6 ΕΥΡΩ
 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ 50ΜΔ - 30\$

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
 Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας

ΥΠΕΥΘΥΝΗ
 ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΤΣΙΟΥΛΗ-ΚΙΟΥΒΡΕΚΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ
 ΤΑΚΗΣ ΣΤΡΑΒΕΛΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ "Πέτρα"
 Οικονόμου 32, 106 83 Αθήνα
 Τηλ.: 210 82.33.830
 ekdoseispetra@hotmail.com

**Graph Tech
 Κωνσταντίνος Κολιούσης**

Ανδριτσάινης 17, 11142 Λαμπρινή
 Τηλ.: 210-2582619, 6942 268668
 Σχεδιασμός - Εκτύπωση Εντύπων
 Επεξεργασία video - 3d animation
 Σχεδιασμός ιστοσελίδων - φωτογραφία - Δίκτυα
 website: www.graphtech.gr
 e-mail: info@graphtech.gr

**ΓΕΩΡΓΙΑ ΑΘ. ΜΑΚΡΗ
 Χειρουργός
 Οδοντίατρος**

Χρ. Σμύρνης 117-119
 183 45 Μοσχάτο
 Τηλ.: 210 4836204
 Κιν.: 6945 461476

**ΟΠΤΙΚΑ
 ΦΑΚΟΙ ΕΠΑΦΗΣ
 ΦΥΣΤΙΚΛΗ**

Κατάστημα 1ο
 Φανερωμένης 5
 Τηλ.: 210 6540255
 Κατάστημα 2ο
 Μεσογείων 232
 4η Στάση Χολαργού
 Τηλ.: 210 6515651

**ΥΠΕΡΤΑΣΙΟΛΟΓΙΚΟ
 ΝΕΦΡΟΛΟΓΙΚΟ
 ΙΑΤΡΕΙΟ
 ΦΩΤΗΣ ΑΘ. ΜΑΚΡΗΣ**

ΙΑΤΡΟΣ ΝΕΦΡΟΛΟΓΟΣ
 ΔΕΧΕΤΑΙ ΜΕ ΡΑΝΤΕΒΟΥ
 ΔΕΥΤ., ΤΡΙΤΗ, ΠΕΜΠΤΗ
 ΑΠΟΓ.: 6.30 - 9.00
 ΧΡΥΣ. ΣΜΥΡΝΗΣ 117-119
 183 45 ΜΟΣΧΑΤΟ
 ΤΗΛ.: 210 4821031
 ΚΙΝ.: 6946 284878

ΝΙΚΟΣ Λ. ΚΩΤΣΗΣ

ΜΑΡΜΑΡΑ-ΓΡΑΝΙΤΕΣ
 ΜΝΗΜΕΙΑ - ΤΖΑΚΙΑ
 ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ - ΠΕΤΡΕΣ
 ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ
 2ο χλμ. Ν. Σελεύκεια
 Σαγιάδα
 Τηλ.: 26650 28724
 Κιν.: 6932 928259

ΕΘΝΙΚΗ
 Η ΠΡΩΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΤΣΑΤΣΑ
 Ασφαλιστικός Πράκτωρ

ΑΕΕΓΑ "Η ΕΘΝΙΚΗ" - ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

ΔΕΡΒΕΝΑΚΙΩΝ 77, ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
 ΤΗΛ.: 210 6019020, ΤΗΛ. FAX: 210 6007649, ΚΙΝ.: 6977 212982

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 1

Βρισκόμαστε στο διάβα του πρώτου μετακατοχικού χειμώνα του 1944-45 κι ήμασταν οι Σιδερίτες, όπως όλοι οι Έλληνες, πάρα πολύ χαρούμενοι, γιατί είχε τελειώσει ο θλιβερός εκείνος πόλεμος κι η κατοχή κι είχε έλθει η πολυπόθητη λευτεριά, «το καλό», όπως την προσονομάζαμε εμείς τα μικρά παιδιά εκείνης της εποχής με τη φράση «πότε θαλάρθει το καλό;».

Η Σίδηρη, με τους πιο πολλούς απ' τους 400 πάνω-κάτω κατοίκους της να περνάνε την παιδική και νεανική ηλικία και τον ανδρικό ενεργό της πληθυσμό, στη συντριπτική του πλειοψηφία, μόλις να έχει επιστρέψει από του Βουνό, απ' όπου ενταγμένο στις αντιστασιακές ένοπλες ομάδες του ΕΛΑΣ κυρίως, αλλά και του ΕΔΕΣ σε μικρότερο βαθμό, πολεμούσαν εναντίον των Ιταλο-Γερμανών κατακτητών για την απελευθέρωση της πατρίδας. Το χωριό έσφυζε από ζωντάνια. Το σχολείο δεν λειτουργούσε κι όλοι, μικροί μεγάλοι, καταγινόμαστε με τις αγροτοκτηνοτροφικές εργασίες, με κύρια και σημαντική το μάζεμα των ελιών, η σοδειά των οποίων αυτή τη χρονιά ήταν από τις πιο καλές.

Οι Γερμανοί κατακτητές, που κτυπιόνταν καθημερινά από τους αντάρτες, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη Θεσπρωτία μέσω Αλβανίας και μαζί τους απομακρύνθηκαν και οι μουσουλμάνοι Τσάμηδες της κι ανάμεσά τους κι αυτοί του γειτονικού μας μουσουλμανικού χωριού του Καλπακιού. Τη Θεσπρωτία, χωρίς τους μουσουλμάνους Τσιάμηδες κατοίκους της κατέλαβαν απελευθερώνοντάς την οι δυνάμεις του ΕΔΕΣ υπό τον στρατηγό Ναπολέοντα Ζέρβα, στην πορεία όμως εκδιώχθηκαν από τον ΕΛΑΣ προς την περιοχή της Κέρκυρας κι ο τόπος περιήλθε υπό τη διοίκησή του, όπως και όλη η Ήπειρος.

Αυτή η αλλαγή συνέβαλε στο να ξαναγυρίσουν στα σπίτια τους ένα μέρος των μουσουλμάνων κατοίκων, γιατί ο ΕΛΑΣ δεν ενοχλούσε αυτούς που δεν είχαν εγκληματήσει εις βάρος των χριστιανών.

Οι Σιδερίτες ήταν τότε, όπως όλοι οι Έλληνες, χωρισμένοι ιδεολογικά σε δύο παρατάξεις, στους ΕΑΜίτες, που αποτελούσαν τη συντριπτική πλειοψηφία κι οι νέοι και νέες ήταν οργανωμένοι στην ΕΠΟΝ (Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων) και στους ΕΔΕΣίτες, οι οποίοι ήταν πολύ πιο λίγοι, με αποτέλεσμα να μην είναι ενωμένοι και μονιασμένοι και να βρίσκονται συχνά σε προστριβές μεταξύ τους.

Εν τω μεταξύ, μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας και την παράδοση των όπλων από τον ΕΛΑΣ και τον ΕΔΕΣ επέστρεψαν στη Θεσπρωτία και σ' όλη την Ήπειρο οι ΕΔΕΣίτες που είχαν διαφύγει στην Κέρκυρα και κυκλοφορούσαν οπλισμένοι, τρομοκρατώντας συχνά με

ΕΝΑ ΜΕΤΑΚΑΤΟΧΙΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΣΤΗ ΣΙΔΕΡΗ

βίαιο τρόπο τους ΕΑΜίτες κατοίκους της περιοχής και πολύ περισσότερο τους μουσουλμάνους που είχαν επιστρέψει στα χωριά τους. Γι' αυτό οι μουσουλμάνοι κάτοικοι του Καλπακιού, λίγοι άνδρες και πολλά γυναικόπαιδα, ήλθαν στη Σίδηρη και ζήτησαν προστασία από τους Σιδερίτες, ΕΑΜίτες κυρίως, οι οποίοι μετά από διαβούλευση, τους προστάτησαν. Τα γυναικόπαιδα τα μάζεψαν όλα στο σπίτι του Μηλιώνη στου «Μασουρά», τους δε άνδρες τους φυγάδευσαν, συνοδεύοντάς τους τη νύχτα μέσω του βουνού της Πλαισίβιτσας και του Παλαμπά προς τη Βέρβα της Αλβανίας.

Σ' ένα τέτοιο άσχημο κοινωνικό περιβάλλον πορεύονταν οι χωριανοί αυτόν τον χειμώνα του 1944-45 αμέσως μετά την απελευθέρωση κι όλοι οι άνδρες πάνω απ' τα 20 χρόνια οπλοφορούσαν, με όπλα και χειροβομβίδες που είχαν φέρει κατά την επιστροφή τους από το αντάρτικο.

Ήταν μια μέρα του Φλεβάρη, λίγο μετά το ηλιοβασίλεμα. Το «Αργαστήρι», το οποίο αυτή την περίοδο το λειτουργούσε ο Κίτσο Στραβέλης, ήταν γεμάτο από άνδρες, αραδιασμένους στα πεζούλια και στα τραπέζια ως έξω στην πλατεία του «Φτελιά», γύρω από την ακακία. Οι άλλοι γύριζαν απ' τις δουλειές στα σπίτια με τα ζώα και τις ελιές που είχαν μάζει κι εμείς τα παιδιά μαζεύομαστε απ' τους παιδότοπους για να βοηθήσουμε στο μάσιμο των γιδιών στα κατώγια και την περιποίηση των κατσικιών.

Ο Παναγιώτης Παπασταύρος, 17χρονο παιδί τότε κι ένα από τα στελέχη της ΕΠΟΝ Σίδηρης, με μια χειροβομβίδα να κρέμεται στη μέση του απ' το λουρί, μαζί με τον Αντώνη Στραβέλη, λίγο μεγαλύτερό του, περιφέρονταν σε είδος περιπόλου γύρω από το πιάδι και το χαγιάτι της εκκλησιάς και είχαν καθίσει στον τοίχο του σχολικού κήπου και κουβέντιαζαν.

Ξαφνικά βλέπουν να κατεβαίνει απ' τη «Ράχη» ένα ζευγάρι - άνδρας και γυναίκα - που ήταν, όπως μαθεύτηκε την επόμενη μέρα, ο Μάρκο -παππάς με τη γυναίκα του απ' την Αχλαδιά (Κάργιανη). Πρώην αντάρτης του ΕΔΕΣ με γενιάδα και τ' όπλο στην πλάτη κι ερχόταν να επισκεφθεί το Σωτήρη Πάντο, ο οποίος ήταν επικεφαλής των ΕΔΕΣιτών της Σίδηρης, στο σπίτι του. Για να πάει όμως εκεί έπρεπε να περάσει απ' το μαγαζί κι επειδή δεν ήθελε να τον ιδούν οι ΕΑΜίτες που βρίσκονταν εκεί, έστριψε και μήκκε από την αυλόπορτα σ' ένα άλλο σπίτι του Σωτήρη Πάντου, το οποίο ήταν ακατοίκητο εκείνον τον καιρό, κι όταν νυχτώσει και κλείσει το μαγαζί να περάσει απαραίτητος.

Το γεγονός αυτό, της εισόδου δηλαδή δύο αγνώστων, του ενός οπλισμένου, σε ακατάλληλη ώρα σ' ένα έρημο σπίτι του χωριού, τους έβαλε σε υποψίες, πως κάτι όχι νόμιμο και επικίνδυνο υποκρύπτει η ενέργειά τους αυτή.

Γι' αυτό έτρεξαν αμέσως στο «Φτελιά» που ήταν οι άνδρες και ανακοίνωσαν το γεγονός στον Αστέρη Μακρή, ο οποίος ακούγοντας τους δύο ΕΠΟΝίτες, χωρίς να πει τίποτε, μήκκε μπροστά και μαζί τους έφθασαν στην αυλόπορτα του σπιτιού και αφού έβαλε λίγο πιο πέρα σαν φύλακες τους δύο ΕΠΟΝίτες με τον Παναγιώτη να κρατά στο χέρι απασφαλισμένη τη χειροβομβίδα, προχώρησε στην πόρτα. Κτύπησε δυο τρεις φορές με το σκόπτι δυνατά σπρώχνοντας, οπότε ακούστηκαν βηματισμοί ανθρώπου που πήγαινε προς την πόρτα. Ο Αστέρης στο άκουσμα των βηματισμών φοβήθηκε και πήγε βιαστικά να προφυλαχθεί, κι όπως είχε συρrouπάσει γλιόστρησε κι έπεσε στο γκαλντερίμι.

Ο Παναγιώτης, που παρακολουθούσε τις ενέργειες του Αστέρη, βλέποντάς τον ξαπλωμένο κάτω και τον άγνωστο να βγαίνει απ' την πόρτα τρέχοντας, χωρίς να χασομερήσει πέταξε τη χειροβομβίδα, η οποία πέφτοντας εξερράγη σκορπίζοντας βλήματα, αλλά και πανικό στην περιοχή. Ο Αστέρης με το πείσιμό του δεν δέχτηκε βλήματα και σώθηκε σαν από θαύμα. Ο άγνωστος με τη γυναίκα, ανέπαφοι από τα θραύσματα της χειροβομβίδας τρέχοντας στο δρόμο πήδηξαν απ' τον τοίχο μέσα στο περιβόλι του Νικόλα Δημήτρη και κρύφθηκαν.

Εκείνη την ώρα της έκρηξης της χειροβομβίδας ο Μπάμπης, που βρίσκονταν ως τότε στο μαγαζί, είχε πάρει το δρόμο να πάει στο σπίτι του και βρισκόταν ακριβώς στο δρόμο πάνω απ' το πούσι του Νικόλα Δημήτρη. Ακούγοντας δε και βλέποντας τα δρώμενα, κατατρομαγμένος ανεβαίνει στον τοίχο και πηδάει μέσα στο περιβόλι για να βρει καταφύγιο.

Οι άνδρες που βρέθηκαν στο μαγαζί, ακούγοντας την έκρηξη της χειροβομβίδας ταρακουνηθήκαν και φοβισμένοι έτρεξαν όλοι στα σπίτια τους να πάρουν τα ντουφέκια. Σε λίγο άρχισε ένα ντουφεκίδι στον αέρα, το οποίο όλο και πύκνωνε, λες και γινόταν πραγματική μάχη.

Ο πατέρας μου, ο Τάσος Στραβέλης, μαζί με τον Τάκη Φίλιο (Μήτση - Μήτση) έφυγαν αμέσως απ' τους πρώτους. Πέρασαν απ' το σπίτι του Τάκη και πήραν το ντουφέκι του και δύο χειροβομβίδες (μιλς) και στη συνέχεια περνώντας μέσα απ' το σπίτι της Γιωρ' Κώτσενας, ανέβηκαν στον κήπο της για να πάνε στο σπίτι του Μηλιώνη, όπου είχαν συγκεντρωθεί για ασφάλεια τα γυναικόπαιδα των μουσουλμάνων του Καλπακιού και διέμεναν εκεί...

Η συνέχεια στο επόμενο φύλλο

Τάκης Στραβέλης

ΜΑΝΙΤΑΡΙ: Μια παρεξηγημένη τροφή

Ταμανιτάρια είναι μια νοστιμότατη και υγιεινή τροφή. Μανιτάρια ονομάζεται το ορατό μέρος πολυκύτταρων μυκήτων που έχουν συνήθως μορφή ομβρελοειδή. Στην ουσία αυτό που βλέπουμε είναι το σώμα του μανιταριού, όπου θα αναπτυχθούν τα σπόρια. Το κύριο μέρος του μύκητα είναι υπόγειο και σχεδόν πάντα αθέατο.

Η λέξη μανιτάρια είναι υποκοριστικό της αρχαιοελληνικής αμανίτης. Τα αυτοφυόμενα στα λιβάδια και στα δάση ονομάζονται διεθνώς *Fungo erigeo* και τα υπογείως αναπτυσσόμενα τρούφες, το γνωστό ύδνον που αναφέρει και επανάληψη ο Θεόφραστος και ο Διοσκουρίδης.

Ανάλογα με τη μορφή και το σχήμα διακρίνουμε δύο κατηγορίες, τους Βασιδιομύκητες, με μορφή ομπρέλας, χωνιού και κυπέλου, υπάρχουν περίπου 450 γένη σ' όλες τις χερσαίες περιοχές της Γης, και τους Ασκομύκητες που έχουν σχήμα πατάτας, σφαιράς και βολβού.

Ταμανιτάρια παίζουν σημαντικό ρόλο στο οικοσύστημα. Μπορεί να δημιουργούν αρμονικές σχέσεις αλληλοβοήθειας (μυκόρριζες) με τις ρίζες των φυτών, και αποτελούν παράσιτα ή να είναι σαπρόφυτα που τρέφονται από νεκρή οργανική ύλη αποσυνθέτοντάς την. Είναι μη φωτοσυνθετικοί οργανισμοί.

Ταμανιτάρια αναπτύσσονται απότομα, εξού και η έκφραση «φύτρωσε σαν μανιτάρια».

Η θρεπτική αξία των μανιταριών είναι σημαντική και βρίσκονται μεταξύ κρεάτων και χορταρικών. Οι πρωτεΐνες των μανιταριών είναι υψηλής ποιότητας, περιέχουν όλα τα βασικά αμινοξέα και πλησιάζουν την ποιότητα των ζωικών πρωτεϊνών.

Αναφορικά με τις ανόργανες ουσίες περιέχουν περισσότερο φωσφόρο από τα καρότα, το σπανάκι και το κουνουπίδι, αλλά λιγότερο ασβέστιο. Επίσης περιέχουν βασικά μέταλλα: χαλκό, σελήνιο, κάλιο, ψευδάργυρο και

θειαμίνη (βιταμίνη Β).

Ταμανιτάρια για την αντιμετώπιση ασθενειών. Στην παραδοσιακή κινεζική ιατρική χρησιμοποιείται για περισσότερα από 2000 χρόνια όχι μόνο για τα ευεργετικά αποτελέσματά, αλλά και για την έλλειψη παρενεργειών. Στην Κίνα φέρει την ονομασία μανιτάρια της αθανασίας, μαγικό μανιτάρια, υπερφυσικό μανιτάρια κ.ά.

Ταμανιτάρια είναι εισηγμένα στην αμερικανική και ιαπωνική φαρμακοποιία. Τα τελευταία χρόνια το μανιτάρια Αμανίτα Μουσκάρια χρησιμοποιείται στη χημειοθεραπεία, αλλά και στην ομοιοπαθητική.

Εκτός από την ιατρική και φαρμακευτική τους χρήση, ταμανιτάρια χρησιμοποιούνται στην αρωματοποιία και για τη βαφή μαλλιών και άλλων φυσικών ινών. Οι χρωστικές ουσίες παράγουν ισχυρά ζωντανά χρώματα όλου του χρωματικού φάσματος. Γνωστά είναι επίσης τα είδη μανιταριών με το όνομα ίσκες που χρησιμοποιούνταν παλιότερα για το άναμμα φωτιάς.

Στην Ελλάδα είναι γνωστά περίπου 2.200 είδη άγριων μανιταριών (150 περίπου εδωδιμα). Μια παροιμία λέει: «Όλα τα μανιτάρια τρώγονται, μερικά όμως μια φορά».

Η συλλογή μανιταριών χρειάζεται πολύ προσοχή, γιατί ο κίνδυνος σοβαρής δηλητηρίασης ελλοχεύει. Στην περιοχή της Καστοριάς οι χωρικοί συνηθίζουν να λένε ότι ταμανιτάρια με δαχτυλίδι στο καπέλο τους είναι επικίνδυνα, ενώ στην ορεινή Αρκαδία λένε το απίθανο: Είδες βρακωμένο μανιτάρια (δηλαδή με δακτύλιο), φάτο, αβράκωτο πέτα το.

Ο μόνος κανόνας που ισχύει γενικά για τη συλλογή των μανιταριών είναι αυτός που λέει ότι μαζεύουμε για τροφή μόνο τα είδη των οποίων τα χαρακτηριστικά γνωρίζουμε με απόλυτη βεβαιότητα.

Γεώργιος Τάσος

ΝΕΑ ΤΗΣ ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ

Την Κυριακή 29 Μαρτίου 2015 στο Πνευματικό Κέντρο της Πανεπιστημιακής Συνομοσπονδίας πραγματοποιήθηκε η Τακτική Γενική Συνέλευση των αντιπροσώπων της Πανεπιστημιακής, με θέμα τον απολογισμό των πεπραγμένων από 1-4-2014 έως 28-3-2015 και τον προγραμματισμό για το 2015-2016. Μετά την παραίτηση του Γ. Οικονομού από τη θέση του Προέδρου του Δ.Σ της Π.Σ.Ε στις 5-1-15, το Δ.Σ πρόσφατα εξέλεξε Πρόεδρο τον Γιώργο Δόση, ο οποίος ενημέρωσε για τις δράσεις που έγιναν και γι' αυτές που πρόκειται να γίνουν.

Εκτός των πετυχημένων πολιτιστικών δράσεων πραγματοποιήθηκαν και τα εξής:

- Εξέδωσε ψήφισμα εναντίον της δρομολόγησης ιδιωτικοποίησης του αεροδρομίου του Ακτίου Πρέβεζας και των άλλων περιφερειακών αεροδρομίων που αποτελούν δημόσια περιουσία. Η ιδιωτικοποίηση των ανωτέρω έχει να κάνει με το κόστος μετακίνησης, που θα είναι αυξημένο, με τις απολύσεις των εργαζομένων, με την ανεργία.
- Το Δ.Σ αντέδρασε στη δημιουργία σταθμού διοδίων στο χωριό Δροσσχόρι Ιωαννίνων, στην Εγνατία Οδό, από 17-11-2014, επιβεβαιώνοντας την πάγια θέση του για κατάργηση όλων των διοδίων που εξακολουθούν να εισπράττονται στο υποτυπώδες Εθνικό Δίκτυο Αθηνών-Πατρών, στη γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου και Ακτίου-Πρέβεζας.

Πολιτιστικές δράσεις 2015-2016

- Στις 20 Ιουνίου θα πραγματοποιηθεί πανηπειρωτικό πανηγύρι στο θέατρο Πέτρας.
- Στις 10-12 Ιουλίου οι «Ηπειρωτικές όχθες» από το Πωγωνί και το Ζαγόρι στη Θεσπρωτία και την Πρέβεζα για να καταλήξουν στη γέφυρα Πλάκας.
- Στις 15-18 Οκτωβρίου «Ηπειρος-Ηπειρώτες και κινηματογράφος» (ΑΛΚΥΟΝΙΔΑ) θα γίνει προβολή ταινιών μυθοπλασίας και ντοκιμαντέρ μικρού και μεγάλου μήκους τετραήμερης διάρκειας.
- Στις 25 Νοεμβρίου στο Πνευματικό Κέντρο Ηπειρωτών θα πραγματοποιηθεί εκδήλωση-συζήτηση για τον Ηπειρωτικό χορό σήμερα, τους χορευτικούς ομίλους, τη διδασκαλία, την ευθύνη και το ρόλο των συλλόγων μας.
- Η πίτα του Ηπειρώτη, Φεβρουάριος 2016 (θα ανακοινωθεί)
- Άνοιξη 2016 θα πραγματοποιηθεί εκδήλωση στο Ζάππειο Μέγαρο με θέμα «Σύγχρονη ηπειρωτική ποίηση». Ένα ποιητικό Αναλόγιο αφιερωμένο στους ζώντες Ηπειρώτες ποιητές (θα γίνει σχετική ανακοίνωση).

(Εβδομη συνέχεια. Συνέχεια του κεφαλαίου II. Η εγκατάσταση του χωριού Συνέχεια του μέρους 3. Νέοι αγώνες)

Επανόρθωση αδικίας

Θα ιστορήσω παρακάτω πώς μερικοί άνθρωποι, όταν κάνουν καμιά αδικία, αργότερα την επανορθώνουν ή αφήνουν λόγον προτού αποθάνουν, να επανορθώσουν οι ζώντες κληρονόμοι τους ή οι συγγενείς τους. Έχω τέτοια τρία παραδείγματα από Οθωμανούς: Κατά διήγηση του πατέρα μου, όταν κατά το 1882 που είχε μπακάλικο εις Φιλιάτες (απέναντι από Μπολόφη), μίαν των ημερών επήγε στο μαγαζί να αγοράσει πετρέλαιο ο Μεχμέτ Ζεκεργιάς, μετέπειτα μουφτής¹ Φιλιατών, ηλικίας τότε 14-15 χρονών. Γέμισε το δοχείον ο πατέρας μου και του το έδωσε. Κι εκεί που περίμενε την πληρωμή, ο Μεχμέτ του ζητάει ρέστα από ένα (1) μετζίτι², δηλαδή 1/3 χρυσής λίρας! Ο πατέρας διαμαρτύρεται ότι δεν του έδωσε τίποτε, ο Μεχμέτης έβαλε τις φωνές και έβριζε, μαζεύτηκαν μερικοί αγάδες και λένε στον πατέρα να δώσει τα ρέστα, αυτό το παιδί δεν έχει λάθος και τέτοια. Ο πατέρας μου τέλος, έδωσε τόπο στην οργή και πάει έτσι το μετζίτι, έδωσε ρέστα. Πέρασαν αρκετά χρόνια, ο Μεχμέτης δημιουργήθηκε, έγινε μουφτής Φιλιατών και είχε αναδειχθεί εισπράκτορας του φόρου, δεκάτου των γεωργικών προϊόντων Σίδερης και Καλυβακίου κατά το 1902. Κατά την εποχή αυτή, ο πατέρας μου φόρτωσε το καλαμπόκι που αναλογούσε στο δέκατο από το χωράφι μας στον κάμπο Καλυβακίου και το πήγε στο σπίτι του Μουφτή στο Φιλιάτι. Αφού ζύγισαν εκεί, ξεκίνησε να φύγει. Τη στιγμή εκείνη βγήκε ο Μεχμέτης και του φωνάζει:

«*Ε! Κωσταντή, στάσου λίγο, και βγάζει από το πουγγί του ένα μετζίτι και του λέγει, αυτό Κωσταντή είναι δικό σου ολόκληρο, θυμάσαι όταν ήμουν παλιοσιοκόλι³ και ήρθα στο μαγαζί σου και πήρα το γκάτζ⁴ όχι μόνο χωρίς πληρωμή, αλλά σου πήρα και ρέστα. Ζητάω να με σχωρέσεις και να βρω και από το Θεό έλεος.*»

Ο πατέρας του έκανε ένα τεμνά σεβασμού και έφυγε για το παζάρι, γιομίζοντας τα σακούλια του ψώνια.

Δεύτερη περίπτωση είναι η εξής: Ο γαμπρός μου Γεώργιος Ζώης (σύζυγος της αδελφής μου Φωτεινής) είχε τσαγκάρικο στο Φιλιάτι. Στο μαγαζί αυτό έραβε κάπες κοντοκάπια⁵, και ποτούρια⁶, ο θεός του ο Μήτρος Χρήστος (Στρουγγάρης). Έτυχε μια ημέρα Πέμπτη να είμαι εκεί στο μαγαζί, όταν παρουσιάστηκε ο Ομέρ Ντέμης από το Πιτσάρι, από τους πλουσιότερους αγάδες της περιοχής. Χαιρετήθηκαν με τον Μήτρο και σε μια στιγμή βγάζει το πορτοφόλι του και μετράει στο Μήτρο 250 δραχμάς!

«Πάρε του λέει αυτό το χρέος να συχωρευθούμε εμείς που ζούμε, για τον πατέρα μου και τον πατέρα σου». Και είπε ότι ο πατέρας του, ο Ντέμης Χάσκο χρωστούσε στον πατέρα του Μήτρο, τον Χρήστο Στρουγγάρη 200 γρόσια από περίπου πριν 50 χρόνια και τα ξεπλερώνει αυτός τώρα το 1921, όπως του τα λογάρισε σε δραχμές και με τους τόκους, ένας τραπεζικός υπάλληλος στα Γιάννενα. Χαρές και εναγκαλισμούς ο Μήτρος, γιατί ήθελε τουλάχιστον ένα μήνα να δουλεύει συνεχώς με ράφιμο κάπες και ποτούρια για να του μείνουν 250 δραχμές. Ο Ομέρης δεν θέλησε να του κάνει ο Μήτρος δωρεά μια κάπα: Αυτό, είπε, ήταν ξεπλερωμή χρέους που το είχε χαβαλέ⁷ στο κεφάλι του, αργότερα, όταν θελήσει κάπα, θα την παραγγείλει.

Ιστορία του χωριού Σίδερης – Αναμνήσεις

Τρίτη περίπτωση κατά το έτος 1933

Όταν είχα το μαγαζί του Πόγκα (στο οποίο είχα παντοπωλείο επί 13 χρόνια μέχρι 28-10-1940), είχα πελάτες και πολλούς από το Καλυβάκι. Μεταξύ αυτών ήταν και κάποιος Αζίζ Ντίνε Σάκο, ο οποίος μου χρωστούσε περί τις 150 δραχμές από ψώνια. Μια μέρα ήρθε στο μαγαζί και μου λέει: «*Τώρα Σωτήρη εγώ σου χρωστάω, το ξέρω. Αλλά τώρα έχω μια μεγάλη ανάγκη, μα δεν ξέρω μη σου κακοφανεί να σου το πω. Έχω το σπίτι ζαράρικο⁸, θα μου πέσει σήμερα-αύριο και θα μου πιάκει μέσα τη γυναίκα, τη μάνα και την τσούπρα⁹. Θέλω να μου δώσεις ξύλα για το τσιατί¹⁰.*» Είχα τότε ξυλεία, είχαμε βγάλει από πλατάνια στη Μουχαμέτλια. Σκέφθηκα πρώτον ότι, αφού τον είχα ακόμη από το Φιλιάτι καλόν πελάτη και δεύτερον ότι η ξυλεία ήταν ένα νεκρό κεφάλαιο για τη δουλειά μου, αποφάσισα να τον σώσω. Πήγαμε στο σπίτι, διάλεξε την ξυλεία που χρειαζόταν, στοιχίζε 650 δραχμές, 150 δρχ. το παλαιό χρέος. Ύστερα από λίγο καιρό που είχε φτιάσει τη στέγη του σπιτιού, ο Αζίζης πέθανε, αλλά πριν πεθάνει είπε στη γυναίκα του στα εξαδέλφια του, στον Μπραήμ Σάκο. «*Σε κλέτι έχω (στενοχώρια) για τον Νικόλα Τσιφούτη στο Φοινίκι και για τον Σωτήρη στη Σίδερη, πώς θα πληρωθούν; Από το Νικόλα πήρα καλαμπόκι και του χρωστάω κάπου 300 φράγκα (δραχμές). Από το Σωτήρη πήρα την ξυλεία και κάτι ψώνια. Εδώ που με έχετε ξαπλωμένο και δεν μπορώ, ρίχνω τα μάτια απάνω στο τσιατί και όλο εκεί είναι η γνώμη μου. Αν πεθάνω, θα τους πληρώσετε εσείς, από μύγδαλα που θα μάσετε και από μια ή δυο σοδειές από τα κτήματά μας, του Σωτήρη είναι πολλά 800 και βάλε.*» Πέθανε ο καημένος ο Αζίζης και πέρασαν τρία χρόνια, που είχα μάσει τη γνώμη μου ότι αυτά τα έχασα, διότι αυτός είχε μείνει φτωχός και δούλευε εργατικά. Κάθε δυο χρόνια εισόδευε γύρω στις 1500 δραχμές από μύγδαλα που είχα από αμυγδαλιές γύρω στο σπίτι του και μια μικρή έκταση που έσπερνε.

Κατά το Σεπτέμβριο 1936 έρχεται στο μαγαζί μου ο εξαδέλφος του Αζίζη, ο Ιλιάζ Μπραήμ Σάκο, τον οποίο δεν είχα ποτέ πελάτη. Αφού μου εξιστόρησε τα παραπάνω, όπως τους τα έλεγε ο ετοιμοθάνατος Αζίζης, τα οποία εγώ άκουγα χωρίς ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ο Ιλιάζ δεν ήξερε Ελληνικά, αλλά ευτυχώς εγώ γνώριζα καλά Αλβανικά, είχα αρχικά μάθει από μικρός από έναν Αγγέλη Γύφτο, τον οποίο είχαμε ζευγίτη, οικόσιτο στο σπίτι μας. Είχα μανία να μάθω τη γλώσσα και κάθε ημέρα κουβεντιάζα με αυτόν, που σε πολλά με διόρθωνε. Αργότερα, με τις επαφές μου με Χασάν Πιλιόφη και τα άλλα παιδιά από Καλυβάκι που φοιτούσαν στο σχολείο μας, έμαθα περισσότερα και τέλος στη ζωή, στο μαγαζί στο Φιλιάτι και στο καφενείο, η γλώσσα μου έστρωσε πολύ, γιατί με βοηθούσε και σαν τιμόνι και η Ελληνική Γραμματική που ο δάσκαλός μας Τσακογιάννης, καθώς και ο Σωτήρης Μάλλιος, μας είχαν μάθει. Αρχίζει λοιπόν ο Ιλιάζ και μου λέει:

«*Ω! Σωτήρ, για μέρε ντεφτέριν, τι σιόμ σε τεις μπόρτζι καν λιν ραχμενλιόν Αζίζ και τι παγκοϊμ τσικ-τσικ γκα μύργαλιε, εδέ περ ζότε Νικόλα Τσιφούτη*» (= Σωτήρη, για πάρε το δεφτέρι να ιδούμε τι χρέος γράφει του μακαρίτη

Αζίζη που θα το πληρώσω εγώ λίγο-λίγο από μύγδαλα, καθώς και τον κυρ Νικόλα Τσιφούτη).

Του απαντώ ότι «αυτά θα τα λάβω εκεί που θα πάγω και εγώ και θα τον βρω».

«*Όχι μου απαντάει δακρυσμένος, έχω τα λεφτά και θα σε πληρώσω, βαλαί Σωτήρη δεν φεύγω πάλι απ' εδω με αυτό το φόρτωμα στην καρδιά και στο κεφάλι μου*» και έβγαλε ένα μάτσο νομίσματα.

«*Μέτρησέ τα ορέ Σωτήρη και σβήσε το δεφτέρι...*». Ήταν και για μένα συγκινητικό που εξόφλησε ένα χρέος απεθαμένου, που είχε αφήσει εν ζωή γυναίκα, μάνα και κορίτσι απροστάτευτες, με μηδενική σχεδόν περιουσία. Αλλά των δύο παραπάνω περιπτώσεων η τύχη ήταν σκληρή μετέπειτα. Τον Μουφτή Μεχμέτ Ζεκεργιά που εκτελέστηκε ως προδότης της Ελλάδος στους Ιταλούς. Ο δε Ομέρ Ντέμης φονεύθηκε στο Πιτσάρι κατά την επιστροφή του Ελληνικού Στρατού, μετά από την οπισθοχώρησιν των Ιταλών στα τέλη Νοεμβρίου 1940.

¹ Μουφτής = -ο- Ανώτερος θρησκευτικός λειτουργός του Ισλάμ, ερμηνευτής του ισλαμικού δικαίου που εφαρμόζεται στις μεταξί των μουσουλμάνων προσωπικές σχέσεις (γάμο, διαζύγιο κ.λ.π.) [Ετ. Τουρκ. müfti]. βλ. Γεωργίου Αν. Κολιούση «Απάνθισμα Θεσπρωτικού Γλωσσικού Ιδιώματος (Ντοπιολαλιάς)»

² Μετζίτι = -το- Παλιό τουρκικό νόμισμα (Ετ. Τουρκ. meci diye). βλ. Γεωργίου Αν. Κολιούση «Απάνθισμα Θεσπρωτικού Γλωσσικού Ιδιώματος (Ντοπιολαλιάς)»

³ Σιοκόλι = -το- 1. Γεράκι. 2. (μ.φ.) Πρόσωπο ανυπόληπτο, χαμηλής κοινωνικής τάξης. (Ετ. Αλβ. sokol). Κάπου γράφηκε και ως «σειοκώλι», για να δοθεί η ερμηνεία: σείει τον κώνον! – (Ν. Νίτσος). Αυτό όμως αποτελεί παρερμηνεία, όπως σκωπτικά το αναφέρει και ο ίδιος. βλ. Γεωργίου Αν. Κολιούση «Απάνθισμα Θεσπρωτικού Γλωσσικού Ιδιώματος (Ντοπιολαλιάς)». Εδώ με το πρόθεμα παλιο- η έννοια του ανυπόληπτου προσώπου τονίζεται ακόμη πιο επιτακτικά.

⁴ Γκάτζι = -το- Πετρέλαιο. (Γαλ. Gaz) βλ. Γεωργίου Αν. Κολιούση «Απάνθισμα Θεσπρωτικού Γλωσσικού Ιδιώματος (Ντοπιολαλιάς)»

⁵ Κάπα = -η- Χοντρό πανωφόρι με κουκούλα από μαλλί γίδινο ή προβάτινο, για προστασία από τη βροχή και το κρύο. (Ετ. λατ. cappa). βλ. Γεωργίου Αν. Κολιούση «Απάνθισμα Θεσπρωτικού Γλωσσικού Ιδιώματος (Ντοπιολαλιάς)». Και κοντοκάπι = η κοντή κάπα.

⁶ Ποτούρι = Το ποτούρι είναι είδος παντελονιού ή βράκας, φαρδύ στο επάνω μέρος και στενό στο κάτω. Δάνειο από τα τουρκικά, rotur. Η λ. υπάρχει και στα βουλγαρικά, ενώ παρόμοια παντελόνια έβρισκε κανείς σε όλα τα Βαλκάνια. Υπάρχει και ο τύπος πουτούρι, ενώ θα βρούμε τη λέξη και σε ενικό και σε πληθυντικό αριθμό (πρβλ. παντελόνι ή παντελόνια). Το ποτούρι συνήθως ήταν μάλλινο ή τσόχινο. Θεωρείται σήμα κατατεθέν της θρακικής τοπικής ενδυμασίας, αλλά το βρίσκουμε επίσης στην Ήπειρο. Όχι νοτιότερα, με εξαίρεση την Όλυμπο της Καρπάθου. βλ. Νίκου Σαραντάκου «Λέξεις που χάνονται».

⁷ Χαβαλές -ο- 1. Φορτίο, βάρος. 2. (μ.φ.) Η εντολή, η επιβάρυνση κάποιου με ενόχληση, με ξένη έννοια, ή μετάθεση χρέους σε άλλον. «Μεγάλο χαβαλέ και συλλογιά μου βάσεις: Να έχω εγώ την έννοια για το βίο σου, όσο καιρό θα λείπεις, φτάνουν οι δικές μου έννοιες». 3. (Για πρόσωπο): Φορτικός, σκληρός προϊστάμενος. (Το υποστηριζόμενο ότι η λ. σημαίνει αστείσιμό, [πλάκα], ή φασαρία ή οχλαγωγία, αποτελεί παρετυμολόγηση της Τουρκ. λέξης havale=επιφόρτιση, παραπομπή, μετάθεση χρέους. Αλλά η μακρόχρονη χρήση της παρετυμολογίας με την εσφαλμένη σημασία, ίσως διέπλανε νέα έννοια;). βλ. Γεωργίου Αν. Κολιούση «Απάνθισμα Θεσπρωτικού Γλωσσικού Ιδιώματος (Ντοπιολαλιάς)».

⁸ Ζαράρικο = -το- Ελαττωματικό, βλαμμένο. «Η γρεντά στη στέγη είναι ζαράρικη, αν σπάσει θα μας γίνει μεγάλη ζημιά». (Ετ. Τουρκ. zarar). βλ. Γεωργίου Αν. Κολιούση «Απάνθισμα Θεσπρωτικού Γλωσσικού Ιδιώματος (Ντοπιολαλιάς)».

⁹ Τσιούπρα -η- 1. Η θυγατέρα. 2. Νεαρό κορίτσι. (Ετ. Αλβ. tsuprë). βλ. Γεωργίου Αν. Κολιούση «Απάνθισμα Θεσπρωτικού Γλωσσικού Ιδιώματος (Ντοπιολαλιάς)».

¹⁰ Τσιατί και Τσιατή -η- Η στέγη. (Ετ. Τουρκ. çatı). βλ. Γεωργίου Αν. Κολιούση «Απάνθισμα Θεσπρωτικού Γλωσσικού Ιδιώματος (Ντοπιολαλιάς)».

...Συνεχίζεται

Ο Ιστορικός και ο Γράφων Σωτήριος Κων. Κολιούσης Μάρτιος 1963

Φ Ω Τ Ο - Γ Ρ Α Φ Η Μ Α Τ Α

Καθιστή στο κέντρο είναι η Άννα, κόρη του Γιάννη Τσούλε και σύζυγος του Πέτρου Βαζιοβάνου, η γνωστή Πέτραϊνα. Αριστερά είναι η κόρη της Ντίνω, σύζυγος μετέπειτα του Θοδωρή Τσάτσα και δίπλα με τα "χρυσά" η νιόπαντρη κόρη της Χαρίκλεια με τον Αγρινιώτη σύζυγό της Σωτήρη περίπου στη δεκαετία του 1930.

1. Αγιασμός μπροστά στο παλιό εικόνισμα του Αϊ-Θανάση στις 2 του Μάη στη γιορτή του στις αρχές της δεκαετίας του '60. Διακρίνονται τα παιδιά με τα εξαπτέρυγα και οι αναμμένες λαμπάδες και οι Στεφανής Φίλιος, Λιωνίδας Παπαδόπουλος, Θοδωρή Τσάτσα και ο Παπαγιάννη Τσέτσος απ' την πίσω όψη.

2. Υπαίθριο Σιδεριώτικο τραπέζι σε εκδρομή της Αδελφότητάς μας κάπου στην περιοχή της Πεντέλης στα τέλη της δεκαετίας του '50. Διακρίνεται σε πρώτο πλάνο η αλησμόνητη Μήτσεννα του Τσούλε με τη Νίκη και τον Πρόδρομο τον γαμπρό της, καθώς και ο αξέχαστος Παναγιώτης Κάργιαννης με τη γυναίκα του να υψώνουν χαμογελαστοί τα ποτήρια τους κι άλλοι πολλοί, μικροί και μεγάλοι, που δεν τους αναγνωρίζουμε. Οι φωτογραφίες είναι από το αρχείο του Βασίλη Σπυρόπουλου, τον οποίο και ευχαριστούμε.